

Dokument ze zasedání

B9-0340/2021

7.6.2021

NÁVRH USNESENÍ

předložený na základě prohlášení Rady a Komise

v souladu s čl. 132 odst. 2 jednacího řádu

o systematických represích v Bělorusku a jejich důsledcích pro evropskou bezpečnost v návaznosti na únosy z civilního letadla EU zadrženého běloruskými orgány
(2021/2741(RSP))

Petras Auštrevičius, Izaskun Bilbao Barandica, Dita Charanzová, Olivier Chastel, Vlad Gheorghe, Klemen Grošelj, Karin Karlsbro, Ilhan Kyuchyuk, Nathalie Loiseau, Karen Melchior, Javier Nart, Urmas Paet, Frédérique Ries, María Soraya Rodríguez Ramos, Nicolae Ștefănuță, Ramona Strugariu, Dragoș Tudorache, Hilde Vautmans
za skupinu Renew

Usnesení Evropského parlamentu o systematických represích v Bělorusku a jejich důsledcích pro evropskou bezpečnost v návaznosti na únosy z civilního letadla EU zadrženého běloruskými orgány (2021/2741(RSP))

Evropský parlament,

- s ohledem na svá předchozí usnesení o Bělorusku,
 - s ohledem na závěry, které v otázce Běloruska přijala Evropská rada dne 24. května 2021,
 - s ohledem na komuniké předsedy Evropské rady Charlese Michela o incidentu v souvislosti s nuceným přistáním letu společnosti Ryanair v běloruském Minsku, k němuž došlo dne 23. května 2021,
 - s ohledem na prohlášení, které 24. května 2021 vydal jménem Evropské unie vysoký představitel Unie pro zahraniční věci a bezpečnostní politiku k nucenému odklonu letu FR4978 společnosti Ryanair do Minsku, k němuž došlo dne 23. května 2021,
 - s ohledem na společné prohlášení ministrů zahraničních věcí zemí G7a vysokého představitele Unie pro zahraniční věci a bezpečnostní politiku ze dne 27. května 2021 o Bělorusku,
 - s ohledem na Všeobecnou deklaraci lidských práva na všechny úmluvy o lidských právech, jichž je Bělorusko smluvní stranou,
 - s ohledem na Chicagskou úmluvu o mezinárodním civilním letectví,
 - s ohledem na udělení Sacharovovy ceny Evropského parlamentu za svobodu myšlení za rok 2020 běloruské demokratické opozici,
 - s ohledem na čl. 132 odst. 2 jednacího řádu,
- A. vzhledem k tomu, že dne 23. května 2021 bylo letadlo mezinárodního letu FR4978 společnosti Ryanair z Atén do Vilniusu během přeletu běloruského vzdušného prostoru na příkaz Alexandra Lukašenka násilně odkloněno a běloruský vojenský letoun ho pod záminkou údajné hrozby bombového útoku donutil přistát na letišti v Minsku, což ohrozilo bezpečnost cestujících a posádky na jeho palubě;
- B. vzhledem k tomu, že v Minsku úřady zadržely dva z jeho cestujících, novináře a opozičního aktivistu Ramana Prataseviče a jeho partnerku Sofii Sapegovou;
- C. vzhledem k tomu, že Raman Pratasevič je běloruský novinář a aktivista a jeden z bývalých redaktorů vlivného informačního kanálu Nexta na síti Telegram, který hrál klíčovou roli při informování obyvatelstva o porušování práv ze strany úřadů a při mobilizaci protestů v Bělorusku; vzhledem k tomu, že Raman Pratasevič žije od roku 2019 v exilu, aby se vyhnul vykonstruovaným trestním obviněním, a byl mu udělen

politický azyl v Litvě;

- D. vzhledem k tomu, že po incidentu se společností Ryanair Rusko souhlasilo uvolněním odložené půjčky ve výši 500 milionů USD Bělorusku a zkritizovalo opatření EU;
- E. vzhledem k tomu, že dne 18. května 2021 provedly běloruské orgány razii v kancelářích největšího nezávislého běloruského zpravodajského webu Tut.by, zatklly jeho zaměstnance a zablokovaly jeho internetové stránky;
- F. vzhledem k tomu, že podle odhadů bylo v určitém okamžiku zadrženo více než 34 000 Bělorusů, kteří protestovali proti režimu před volbami konanými dne 9. srpna 2020 a po nich; vzhledem k tomu, že v Bělorusku stále existuje více než 450 politických vězňů;
- G. vzhledem k tomu, že běloruské úřady pokračují v represích proti pokojnému běloruskému lidu, přičemž mnoho občanů je pronásledováno, zatčeno a odsouzeno za vyjádření nesouhlasu s režimem nebo rozsáhlým porušováním lidských práv, k němuž v Bělorusku dochází;
- H. vzhledem k tomu, že obránci lidských práv zdokumentovali stovky případů mučení a špatného zacházení, přičemž několik lidí je pohřešováno nebo bylo nalezeno mrtvých; vzhledem k tomu, že v běloruských vazebních zařízeních a věznicích nadále dochází k nelidskému zacházení, mučení a záměrnému odpírání poskytnutí lékařské péče, přičemž několik protestujících, jako například Vitold Ašurak, zemřelo, zatímco jiní, jako například sedmnáctiletý Dzmitrij Stachovskija Stěpan Latypov, byli obtěžováni a bylo jim vyhrožováno tak, že se pokusili spáchat sebevraždu;
- I. vzhledem k tomu, že 25. května 2021 byli běloruští aktivisté Jauhen Afnahel, Paval Juchněvič, Maksim Viňarski a Andrej Vojnič, opoziční vůdce Paval Sevjarjynec, blogger Dzmitrij Kazlou a komunitní aktivistka Iryna Ščasnaj a odsouzeni na základě vykonstruovaných obvinění z „extremismu“ až k sedmi letům vězení; vzhledem k tomu, že 2. června 2021 byl politický vězeň Dzmitrij Furmanau a spolu s ním Jauhen Razničenka a Uladzimir Kniha odsouzeni až ke čtyřem letům vězení v tzv. „případu Cichanouská“; vzhledem k tomu, že dne 3. června 2021 soud odsoudil pátou skupinu obžalovaných, kterou tvořili političtí vězni Aliaksandr Khrapko, Radzivon Meduševski, Ihar Vinakurau, Andrej Aniskevič, Alena Lojka, Halina Čuhunová a Andrej Niamirski, Dzmitrij Kurhanau, Katsiaryna Smirnova, Mikita Uvarau, Safiya Nisht, Siarhei Ksenzhuka Illia Palkhouski, v procesu s „tanečním protestem“ k trestům od 18 měsíců domácího vězení do jednoho roku odnětí svobody; vzhledem k tomu, že dne 3. června 2021 byl politický vězeň Siarhei Piarfiliyeu odsouzen ke dvěma letům odnětí svobody a jeho syn Stanislau Piarfiliyeu ke dvěma letům omezené svobody (domácího vězení);
- J. vzhledem k tomu, že běloruské orgány pokračují v zásazích a pronásledování nezávislých běloruských novinářů a záměrně se snaží bránit v objektivním zpravodajství;
- K. vzhledem k tomu, že podle nezávislé studentské unie Svaz běloruských studentů bylo zadrženo více než 460 studentů, z nichž téměř třetinu tvoří ženy, a více než 150 studentů bylo svévolně vyloučeno z univerzit, přičemž mnozí z nich v obavách o svou bezpečnost uprchli do sousedních zemí;

- L. vzhledem k tomu, že běloruské orgány dále zpřísnily již tak přísná pravidla omezující možnost běloruských občanů opustit zemi, včetně těch, kteří mají povolení k dlouhodobému pobytu v zahraničí;
- M. vzhledem k tomu, že Bělorusko zahájilo komerční provoz jaderné elektrárny Astravec, aniž by se zabývalo všemi bezpečnostními doporučeními obsaženými ve zprávě EU o zátěžových testech z roku 2018, v důsledku čehož je jaderná elektrárna Astravec nebezpečná a představuje vážnou hrozbu pro jadernou bezpečnost celé Evropy;
- N. vzhledem k tomu, že Evropská unie dosud uvalila sankce na 7 subjektů a 88 běloruských občanů, včetně Alexandra Lukašenka;
1. důrazně odsuzuje únos a násilné přistání letu FR4978 společnosti Ryanair v Minsku dne 23. května a zadržení novináře Ramana Prataseviče a jeho přítelkyně Sofie Sapegové běloruskými orgány;
 2. žádá okamžité a bezpodmínečné propuštění Ramana Prataseviče a Sofie Sapegové, jakož i všech ostatních novinářů a politických vězňů zadržovaných v Bělorusku;
 3. vítá rozhodnutí Rady posílit stávající omezující opatření zavedením zákazu vstupu veškerých běloruských dopravců do vzdušného prostoru EU a na letiště EU; zdůrazňuje, že předpokladem účinnosti reakce EU je rozsah, v jakém se sankce EU zaměří na klíčové běloruské státní podniky;
 4. vyzývá Mezinárodní organizaci pro civilní letectví a Evropskou agenturu pro bezpečnost letectví, aby tento nepřijatelný incident, který zpochybňuje platnost mezinárodních norem a standardů, vyšetřily a přijaly příslušná opatření; vyzývá společnost Ryanair, aby spolupracovala s úřady a poskytla jim veškeré důležité informace týkající se tohoto incidentu;
 5. vyzývá Radu, aby co nejdříve rozšířila seznamy osob a subjektů, na které se vztahují sankce EU, o osoby a subjekty zapojené do únosu a nuceného přistání letu FR4978 společnosti Ryanair a do zadržení Ramana Prataseviče a Sofie Sapegové;
 6. naléhavě vyzývá Radu, aby neprodleně přistoupila k uplatnění čtvrtého balíčku sankcí proti osobám a subjektům, které se podílely na volebních podvodech nebo následném porušování lidských práv v Bělorusku, včetně pronásledování nezávislých novinářů a bloggerů, nebo jsou za ně spoluvinné, a aby zahájila práci na dalším balíčku; vyzývá k uvalení sankcí na státní zástupce, soudce a zaměstnance donucovacích orgánů, kteří se podílejí na represích a neoprávněném odsouzení kritiků režimu;
 7. vyzývá Radu, aby navíc přijala cílené hospodářské sankce zaměřené na veřejné a soukromé společnosti podporující a financující Lukašenkův režim; vyzývá EU, aby koordinovala svá opatření se Spojenými státy, partnery ze skupiny G7a dalšími podobně smýšlejícími demokratickými zeměmi; vybízí ke koordinovaným solidárním opatřením EU, která by vyvážila hospodářské potíže členských států nejvíce postižených hospodářskými sankcemi vůči Bělorusku;
 8. zdůrazňuje, že ačkoli nejlepším způsobem, jak se EU může řádně vypořádat s nezákonně jednajícími státy, jsou sankční mechanismy, měla by EU kromě sankcí

vůči běloruským státním podnikům využívatí stávajícího vnitřního tlaku v Bělorusku a za tímto účelem podporovat běloruskou občanskou společnost;

9. vyzývá členské státy, aby zlepšily spolupráci v oblasti zpravodajských služeb v souvislosti s krizí v Bělorusku a aby vyhostily známé i podezřelé běloruské zpravodajské důstojníky působící v celé Unii;
10. vyzývá členské státy a orgány EU, aby zvýšily své úsilí v boji proti rozsáhlému pašování cigaret z Běloruska do EU, z něhož plynou Lukašenkovu režimu finanční prostředky;
11. vyzývá Evropskou službu pro vnější činnost, Komisi a národní diplomatická zastoupení členských států v Bělorusku, aby pozorně sledovaly situaci jednotlivých politických vězňů v Bělorusku, včetně Ramana Prataseviče, poskytovaly jim podporu a usilovaly o jejich propuštění;
12. odsuzuje tvrdé a nespravedlivé soudní rozsudky, které byly v nedávné době vyneseny nad řadou politických vězňů a zadržených osob, včetně opozičního vůdce Pavla Sevjaryněce, a soudní procesy proti představitelům demokratické běloruské opozice, jako jsou Viktor Babaryka, Mikola Statkevič a Sjarhej Cichanouski;
13. nadále podporuje běloruský lid v jeho legitimních požadavcích a touhách po svobodných a spravedlivých volbách, základních svobodách a lidských právech, demokratickém zastoupení, politické účasti a důstojnosti;
14. podporuje uspořádání politické konference na vysoké úrovni o řešení krize a budoucnosti demokratického Běloruska (Konference o demokratické transformaci v Bělorusku) pod vedením EU a za účasti vedoucích představitelů podobně smýšlejících demokratických národů, která by vyslala silný signál podpory běloruskému lidu;
15. vyzývá k okamžitému zastavení násilí a represí, mučení a špatného zacházení s Bělorusy; vyzývá k okamžitému a bezpodmínečnému propuštění všech osob zadržovaných z politických důvodů a stažení všech obvinění proti nim;
16. odsuzuje potlačování sdělovacích prostředků a přístupu k internetu, jakož i bití, zatýkání a zastrašování novinářů a bloggerů; zdůrazňuje právo běloruského lidu na neomezený přístup k informacím;
17. odsuzuje nedávná opatření běloruských orgánů, která většině běloruských občanů, včetně mnoha držitelů povolení k pobytu v zahraničí, zakázala opustit zemi;
18. odmítá nepřijatelné výhrůžky Alexandra Lukašenka, že běloruské orgány nebudou zastavovat nelegální migranty a obchod s drogami, a vyjadřuje znepokojení nad nárůstem nelegální migrace z Běloruska do EU a nad možným zapojením běloruských orgánů do tohoto jevu; vyzývá členské státy a orgány EU, aby sledovaly vývoj v těchto oblastech a přijaly příslušná opatření;
19. odsuzuje zneužívání donucovacích orgánů běloruským vedením k politickým účelům; vyzývá Interpol, aby okamžitě a důkladně přezkoumal současné i budoucí žádosti

- Běloruska a přijal veškerá vhodná opatření, aby zabránil Bělorusku zneužívat Interpol k politickým účelům;
20. zdůrazňuje, že je třeba důkladně vyšetřit zločiny, kterých se Lukašenkův režim dopustil na běloruském obyvatelstvu;
 21. naléhavě vyzývá Komisi, ESVC a členské státy EU, aby zvýšily přímou podporu běloruské opozici, občanské společnosti a nezávislým sdělovacím prostředkům; v této souvislosti vítá návrh komplexního plánu hospodářské podpory budoucího demokratického Běloruska ve výši 3 miliard EUR, který předložila Komise; vyzývá Komisi a Radu, aby tento plán dále rozvíjely a podporovaly a aby jasně sdělily, že jakmile v Bělorusku dojde k demokratickým změnám, bude EU připravena poskytnout hmatatelnou pomoc, aby zemi nasměrovala na cestu reforem a modernizace;
 22. vyzývá EU, aby ve spolupráci se Spojenými státy, partnery ze skupiny G7 a dalšími podobně smýšlejícími demokratickými zeměmi zmrazila spolupráci s Lukašenkovým veřejným sektorem a přeorientovala spolupráci na běloruskou občanskou společnost a běloruské soukromé společnosti mimo oblast působnosti režimu;
 23. vybízí členské státy EU, aby dále zjednodušily postupy vydávání víza povolení k pobytu pro osoby, které jsou na útěku z Běloruska z politických důvodů nebo které potřebují lékařskou péči kvůli násilí, které na nich bylo spácháno, a aby jimi jejich rodinám nabídly potřebnou podporu a pomoc;
 24. vyzývá členské státy a Komisi, aby nabídly stipendia běloruským studentům a vědcům, kteří byli vyloučeni z univerzit a uvězněni za své prodemokratické postoje;
 25. vítá zřízení Mezinárodní platformy odpovědnosti pro Bělorusko a vyzývá orgány EU a členské státy, aby podpořily její fungování; zavazuje se k účinnému fungování platformy Evropského parlamentu pro boj proti beztrestnosti v Bělorusku a ke koordinaci včasné mezinárodní reakce na vývoj v Bělorusku;
 26. vítá rozhodnutí Evropské vysílací unie (EBU) pozastavit běloruské vysílací společnosti BTRC členství v EBU; vyzývá k pozastavení členství Běloruska v mezinárodních sportovních orgánech a účasti na mezinárodních sportovních akcích, včetně mistrovství Evropy a světa a olympijských her v Tokiu;
 27. vyzývá svého předsedu, aby omezil přístup zaměstnanců běloruského velvyslanectví v Bruselu do Evropského parlamentu, včetně fyzického a vzdáleného přístupu na schůze pořádané Evropským parlamentem, a aby přezkoumal komunikaci Parlamentu s běloruským velvyslanectvím;
 28. zdůrazňuje, že je důležité zabývat se ohrožením, které pro jadernou bezpečnost představuje jaderná elektrárna Astravec, trvá na tom, aby se Bělorusko zcela transparentně zapojilo do řešení jaderné bezpečnosti jaderné elektrárny Astravec a zavázalo se k plnému provedení doporučení Skupiny evropských dozorných orgánů pro jadernou bezpečnost (ENSREG) týkajících se vzájemného hodnocení elektrárny, a podporuje zákaz dovozu energie z jaderné elektrárny Astravec na trh EU;
 29. vyzývá EU, aby neváhala a jednala rychle a aktivně; zdůrazňuje, že pokud by tak

neučinila, zhoršilo by to nejen situaci běloruského lidu, ale také by to znamenalo selhání, pokud jde o geopolitické ambice EU ve světě;

30. pověřuje svého předsedu, aby předal toto usnesení Radě, Komisi, místopředsedovi Komise, vysokému představiteli Unie pro zahraniční věci a bezpečnostní politiku a orgánům Běloruské republiky.